

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Інституту
історії України НАН України
від 23.12.2025 р., протокол № 11

Голова вченої ради,
академік НАН України
Смолій В.А.



СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ У ВІЙНАХ І КОНФЛІКТАХ ХХІ СТОЛІТТЯ:
КОНТЕНТ, АЛГОРИТМИ, ЕТИКА»**

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
за спеціальністю: 032 (B9) «Історія та археологія»
галузі знань: 03 «Гуманітарні науки»

Київ – 2025

Розробник силабусу:

[Handwritten signature] *[Handwritten signature]* *[Handwritten initials]*

Гарант освітньої програми

[Handwritten signature]

Назва курсу:
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ У ВІЙНАХ І КОНФЛІКТАХ ХХІ СТОЛІТТЯ:
КОНТЕНТ, АЛГОРИТМИ, ЕТИКА

1. Нормативні навчальні дисципліни.

1.1. Дисципліни професійної підготовки

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітній рівень: третій рівень освіти (доктор філософії)

Обсяг дисципліни: 4 кредити ECTS (120 годин)

Форма навчання: очна / дистанційна

Форми контролю: поточний, модульний, залік

ВИКЛАДАЧ: Маєвський Олександр Олегович, кандидат історичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник, відділу воєнно-історичних досліджень Інституту історії України НАН України

E-mail: alexandermaievskyi@gmail.com

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Аудиторних занять: 48 академічних годин (16 лекційних і 8 семінарів по 2 академічні години; дві контрольні (модульні роботи) роботи – 4 академічні години; консультація та залік – 4 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 64 години.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

АНОТАЦІЯ

Анотація курсу.

Навчальна дисципліна «Соціальні мережі у війнах і конфліктах ХХІ століття: контент, алгоритми, етика» розроблена для магістрантів і аспірантів гуманітарного та соціально-комунікаційного профілю (історія, журналістика, культурологія, політологія, соціологія, інформаційна аналітика, безпекові студії).

Курс структуровано відповідно до вимог Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) та побудовано на міждисциплінарному поєднанні історичних, комунікаційних, медіаантропологічних, соціотехнічних і етичних підходів до дослідження інформаційних процесів у добу цифрових воєн.

У центрі уваги — соціальні медіа як простір війни, пам'яті й політики, у якому взаємодіють державні інституції, медіаорганізації, неурядові актори, волонтерські та діаспорні спільноти, а також алгоритмічні системи, що формують публічний дискурс і визначають рамки видимого та невидимого.

Розглядаються основні екосистеми цифрових платформ (X/Twitter, Facebook, Instagram, TikTok, Telegram, YouTube, Reddit, Discord) як мережеві арени сучасних конфліктів, у межах яких відбувається виробництво, поширення, верифікація й архівація контенту — від OSINT-розвідки, громадянської журналістики та мемів до інформаційних і психологічних операцій.

Мета курсу — сформуванати системне розуміння того, як соціальні мережі конструюють і транслюють образ війни в масовій свідомості, як алгоритми впливають на динаміку інформаційних кампаній, і яким чином етика, технологія та політика взаємодіють у цифровому середовищі.

Завдання курсу:

Ознайомити з провідними теоретичними концепціями медіавійни, мережевої пропаганди, алгоритмічного управління та інформаційної екології.

Розкрити механізми функціонування соціальних платформ як інфраструктур влади — простору модерації, цензури, автоматизованої селекції та стратегічного мовчання.

Сформувати навички критичного аналізу контенту, джерельної верифікації, розпізнавання дезінформаційних і меметичних кампаній.

Засвоїти основи OSINT-методології, цифрової археографії та картографування інформаційних наративів у воєнному контексті.

Розвинути здатність працювати з травматичними матеріалами (фото-, відео-, текстовими), дотримуючись принципів етичної відповідальності, цифрової безпеки та захисту приватності.

Навчити створювати аналітичні брифінги й політичні аналітики для оцінки інформаційних операцій, виявлення маніпуляцій і розробки стратегій протидії.

Сприяти формуванню компетенцій рефлексивного дослідника цифрових воєн, здатного інтерпретувати соціальні медіа як історичне джерело, поле пам'яті та інструмент впливу на масову свідомість.

Дисципліна інтегрується з курсами з візуальної історії, цифрової гуманітаристики, комунікаційних студій, інформаційної безпеки, медіаетики та *memory studies*, забезпечуючи високий рівень міждисциплінарної підготовки майбутнього дослідника інформаційних процесів і цифрової культури війни.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно з ОНП	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 2	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, біології, медицини, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо).
ЗК 3	Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних проблем, глибинного усвідомлення суспільних процесів, причинно-наслідкових зв'язків.
ЗК 4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і електронними.
ЗК 6	Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, приймати обґрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику.
ЗК 7	Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та очищення історичних знань.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 2	Володіння сучасною науковою термінологією, глибинне розуміння змісту фахових термінів.
ФК 3	Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства, обізнаність з основними науковими напрямками та науковими школами.
ФК 4	Навички із застосування спеціального інструментарію з метою відбору, аналізу, інтерпретації історичних джерел, верифікації наведеної в них інформації.
ФК 5	Вміння орієнтуватися в системі збереження архівних документів, спеціальні знання з історії функціонування державної машини та особливостей діловодства різних країн в різні історичні періоди, що дозволяє виявити необхідну для дослідження джерельну базу.
ФК 6	Вміння застосовувати під час дослідження класичні та сучасні наукові методи, зокрема історичні та міждисциплінарні, адекватно визначати методику дослідження відповідно до висунутих завдань та сформульованих цілей.

ФК 9	Здатність визначати вплив соціокультурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 1	Вільно володіти всім арсеналом знань про минуле людства, закони і тенденції розвитку суспільства, інструменти та практики його вивчення.
ПРН 2	Знати основні теорії, ідеї, концепції, напрямки історичних досліджень як класичних, так і новітніх, зокрема локальної історії, регіоналістики, просопографії, усної історії, інтелектуальної історії тощо.
ПРН 3.	Опанувати сучасну термінологічну систему та понятійний апарат історичної науки і соціогуманітаристики
ПРН 4	Уміти збирати, опрацьовувати та зберігати наукову інформацію за допомогою сучасних інформаційних технологій.
ПРН 5	Уміти відбирати, аналізувати, класифікувати джерела для здійснення наукового дослідження, визначати рівень їхньої достовірності та інформативності, верифікувати наведені в них відомості.
ПРН 6	Втілювати в історичному дослідженні вже існуючі теоретичні розробки, визначати наявні проблеми, шукати шляхи їхнього розв'язання.
ПРН 8	Уміння обирати методологічний інструментарій та стратегічні підходи відповідно до особливостей наукового дослідження, його мети та завдань, розглядати проблему.

МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ВІЙНАХ ХХІ СТОЛІТТЯ

Змістова характеристика

Перший модуль закладає теоретичні та методологічні основи аналізу соціальних медіа як середовища сучасних воєн і конфліктів. Він знайомить студентів із ключовими концепціями медіавійни, інформаційних операцій, мережевої пропаганди, алгоритмічної влади та етики цифрової комунікації.

Соціальні мережі розглядаються як складні соціотехнічні системи, що поєднують людські, алгоритмічні та інституційні елементи у виробництві публічної пам'яті та політичних наративів. Аналізуються механізми формування уваги, алгоритмічної селекції контенту, функції цензури, модерації, дезінформації та інформаційного тиску.

Окремий акцент зроблено на етичних і джерелознавчих викликах: межах допустимого у використанні травматичних візуальних матеріалів, проблемах приватності, вторинної травматизації та відповідальності дослідника.

Модуль формує компетенції з критичного мислення, цифрової грамотності, розуміння логіки алгоритмічного управління та верифікації інформації у кризових ситуаціях.

Ключові компетенції, що формуються

1. розуміння теоретичних засад інформаційних воєн і цифрової пропаганди;
2. здатність критично інтерпретувати діяльність платформ (X/Twitter, Facebook, TikTok, Telegram тощо) як соціальних акторів;
3. володіння базовими інструментами OSINT і методами перевірки цифрових джерел;
4. навички розпізнавання дезінформаційних і маніпулятивних стратегій;
5. етична компетентність у роботі з даними й контентом, що містить ознаки насильства чи травми.

МОДУЛЬ 2. ПРАКТИКИ АНАЛІЗУ, ВЕРИФІКАЦІЇ ТА КАРТОГРАФУВАННЯ ЦИФРОВИХ НАРАТИВІВ

Змістова характеристика

Другий модуль спрямований на опанування практичних методів аналізу, верифікації та візуалізації даних у соціальних мережах під час воєнних конфліктів. Його мета — надати студентам інструментарій для фахової роботи з цифровими свідченнями, інформаційними потоками та координаційними мережами.

Розглядаються платформи Telegram, TikTok, YouTube, Instagram, X/Twitter, Reddit і Discord як ключові інформаційні поля сучасних конфліктів. Студенти досліджують структуру цих екосистем, аналізують типи контенту (відео, фото, меми, карти, брифінги, OSINT-звіти) і навчаються виявляти цифрові наративи — від мікрорівня (окремого користувача) до макрополітичних інформаційних кампаній.

Особливу увагу приділено інструментам цифрового картографування та аналізу даних (Google Earth, Bellingcat, Datawrapper, Gephi, N deXL), роботі з метаданими, а також створенню верифікаційних досьє та аналітичних брифів.

Модуль завершується індивідуальною аналітичною студією — OSINT-звітом або дослідницьким кейсом, що вимагає від слухача інтеграції теоретичних знань, етичних принципів і технічних навичок.

Ключові компетенції, що формуються

1. володіння практичними методами збору, систематизації та аналізу цифрових даних;
2. здатність до верифікації контенту (зображення, відео, текст, геолокації);
3. уміння виявляти та аналізувати координаційні мережі, ботоферми, інформаційні атаки;
4. розуміння механізмів впливу алгоритмів на колективну пам'ять і суспільні настрої;
5. навички створення аналітичних брифів і презентацій для академічної, журналістської або безпекової аудиторії.

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль, іспит	Самостійна робота
Модуль 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ВІЙНАХ ХХІ СТОЛІТТЯ					
1	Соціальні мережі як середовище війни: медіаекологічний і соціотехнічний підходи	6	2	2	2
2	Теорії медіавійни, інформаційних операцій і цифрової пропаганди	6	2	2	2
3	Алгоритмічна влада: як рекомендаційні системи формують бачення війни	5	2	1	2
4	OSINT як метод: верифікація даних, геолокація, аналіз метаданих	5	2	1	2
5	Меметика війни: гумор, іронія, культурна зброя	5	2	1	2
6	Громадянська журналістика і волонтерські медіа: нові форми свідчення	5	2	1	2
7	Медіаплатформи як інфраструктура влади: цензура, модерація, бот-мережі	5	2	1	2
8	Етика цифрового свідчення: травма, приватність, відповідальність дослідника	5	2	1	2
Підсумковий модульний		–	2	–	

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль, іспит	Самостійна робота
контроль (тест + аналітичне завдання)					
Всього за модуль 1	44	16	12	16	
Модуль 2. ПРАКТИКИ АНАЛІЗУ, ВЕРИФІКАЦІЇ ТА КАРТОГРАФУВАННЯ ЦИФРОВИХ НАРАТИВІВ					
9	Telegram і TikTok як поля цифрової війни: від мікронаративів до масових кампаній	5	2	1	2
10	YouTube і Instagram: відеосвідчення, сторітелінг, алгоритмічні тренди	5	2	1	2
11	Платформи X/Twitter, Reddit, Discord: координаційні мережі та «інфраструктура солідарності»	5	2	1	2
12	Картографування наративів: інструменти, методи, візуалізація даних	5	2	1	2
13	Верифікація фото- і відеоматеріалів: техніки аналізу, кейси, лабораторні практики	5	2	1	2
14	Інформаційні атаки, deepfake, ботнети: розпізнавання та контрнاراتиви	5	2	1	2
15	Алгоритми і пам'ять: як платформи формують	5	2	1	2

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль, іспит	Самостійна робота
	історичні наративи війни				
16	Етичні й безпекові аспекти цифрової роботи з воєнними матеріалами	5	2	1	2
Підсумковий модульний контроль (аналітичний кейс)	2	–	2	–	
Всього за модуль 2	42	12	10	20	
Письмова робота — аналітична студія / OSINT-звіт / кейс з верифікації даних	30	–	–	30	
Підсумковий контроль (консультація та іспит)	4	–	4	–	
Разом за курс	120	28	26	66	

Теми семінарів

№	Назва семінару / ключові питання	Кількість годин	Основна література
Модуль 1. Теорія та методологія дослідження соціальних мереж у війнах XXI століття			
1	Соціальні медіа як арена інформаційної війни: історичний контекст Витоки інформаційної війни (Холодна війна, Радянський Союз) — переходи до цифрового простору. Як соцмережі змінюють механіку масової комунікації у конфліктах. Приклади: від «активних заходів» КДБ до бот-мереж у 2020-х.	2	van Niekerk B., Maharaj M. “Social Media and Information Conflict.” <i>International Journal of Communication</i> 7 (2013). (повний текст / IJoC) krvtyka.com “Commanding the Trend: Social Media as Information Warfare.” airuniversity.af.edu Doroshenko L. et al. “Trollfare: You’re tweeting like a Russian troll...” <i>International Journal of Communication</i> 15 (2021). (відкрита версія) ijoc.org Jamieson K.H. <i>Cyberwar: How Russian Hackers and Trolls Helped Elect a President</i> (Oxford University Press, 2019). jstor.org Маєвський О., Іванченко Т. “Фабрика ненависті.” <i>Детектор</i>

№	Назва семінару / ключові питання	Кількість годин	Основна література
			media / MediaSapiens, 03.04.2018. (онлайн-матеріал) ela.kpi.ua
2	Алгоритми, модерація і мережеві системи у війнах Роль алгоритмів у селекції інформації під час конфліктів. Модерація, цензура, shadow-banning — історичні паралелі (радіо, телебачення) і сучасність. Підрив довіри до медіа через цифрові системи.	2	Pasquale F. <i>The Black Box Society</i> (Harvard University Press, 2015). hup.harvard.edu Noble S. <i>Algorithms of Oppression</i> (NYU Press, 2018). NYU Press Crawford K. <i>Atlas of AI</i> (Yale University Press, 2021). Yale University Press Gillespie T. <i>Custodians of the Internet</i> (Yale University Press, 2018). Yale University Press Leerssen P. “Are Platforms ‘Shadow Banning’ Users? Evidence from the EU’s DSA.” sciencedirect.com Лисенко О. Є., Маєвський О. О. Проблеми інформаційної політики та безпеки в Україні у відновлювальний період. Аналітична записка (Інститут історії України НАНУ, 2025). (повний текст PDF)
3	Громадянська журналістика, OSINT і документи війни Історія відкритої розвідки та «народного свідчення» від Першої світової до XXI століття. OSINT-інструменти: геолокація, метадані, фото-відео-аналіз. Етичні виклики документування зони конфлікту.	2	Higgins E. <i>We Are Bellingcat</i> (Bloomsbury, 2021). bloomsbury.com Weizman E. <i>Forensic Architecture</i> (Zone Books, 2017). jstor.org “From Tweets to Tactics: The Transformative Impact of Social Media in Conflict.” Stanford SIPR (2023). (сторінка проєкту) fsi.stanford.edu Bellingcat Online Investigations Toolkit (довідник інструментів для OSINT, 2024–2025). bellingcat <i>Verification Handbook for Investigative Reporting</i> (Ethical Journalism Network, Ethical Journalism Network)
4	Історіографія війни, пам'ять та цифрові медіа Як війни XX століття (Друга світова війна,	2	Hoskins A. (ed.) <i>Digital Memory Studies: Media Pasts in Transition</i> (Routledge, 2018). Amazon DeCillia B. “Cloaked Meaning and Moral Craftwork.” <i>Canadian</i>

№	Назва семінару / ключові питання	Кількість годин	Основна література
	холодна війна) досліджувалися через медіум пам'яті. Перехід до цифрових медіа: соціальні мережі як архів пам'яті і пропаганди. Український контекст: війна 2014–2025.		<i>Journal of Communication</i> 46(3), 2021. cjc.utppublishing.com+1 Iskocujina Z., Gnatchenko Y., Bernal P. “Social Media as an Information Warfare Tool in the Russia–Ukraine War.” (IDEAS 2024, PDF) cmu.edu Лисенко О. Є., Маєвський О. О. <i>Дегуманізація образу українців у російському пропагандистському дискурсі</i> (Інститут історії України НАНУ, 2023). (повний текст PDF) Stanford Internet Observatory: “How Coordinated Inauthentic Behavior continues on Social Platforms” (аналітика, 2024). cyber.fsi.stanford.edu
Модульний контроль 1	—	2	—
Модуль 2. Практики аналізу, верифікації та картографування цифрових наративів			
5	Платформи війни: Telegram, TikTok , X/Twitter в конфлікті Історія використання медіа-платформ у війнах XX століття — від радіо до інтернету. Як Telegram, TikTok змінюють динаміку інформаційного фронту. Методика аналізу й протидії.	2	Golovchenko Y. et al. “Cross- Platform Information Operations: Evidence from Russia’s 2016 Influence Campaign.” <i>World Politics</i> 72(2), 2020. Cambridge Core+1 DFRLab: “Telegram and the Russia–Ukraine War” (добір матеріалів/аналітики DFRLab, 2022–2024). DFRLab Weimann G., Masri N. “TikTok and the War in Ukraine.” <i>Studies in Conflict & Terrorism</i> (Taylor & Francis, 2023). Deep Blue Cirone A., Gaurav P., Gohdes A. “Digital Information Strategies in Wartime: Asymmetric Flooding in the Russia–Ukraine Conflict.” (Oxford Academic / <i>Journal of Global Security Studies</i> , 2023). Cambridge University Press & Assessment Pierri F. et al. “Propaganda and Misinformation on Facebook and Twitter during the Russian Invasion of Ukraine.” (arXiv preprint, 2022).

№	Назва семінару / ключові питання	Кількість годин	Основна література
			arXiv
6	Картографування та візуалізація цифрових наративів Історія картографування (мілітарні карти, інформаційні карти) і сучасні цифрові карти наративів. Інструменти: Gephi, NodeXL, Datawrapper. Як створювати «карти» інформаційних операцій.	2	Venturini T. et al. “Visual Network Analysis.” <i>Digital Journalism</i> 6(3), 2018. (авторська PDF-версія) King's College London Rogers R. <i>Doing Digital Methods</i> (SAGE, 2019). api.pageplace.de Gephi — офіційний сайт/завантаження (open-source платформа мережевого аналізу). gephi.org NodeXL — офіційний сайт/інсталяція (надбудова для Excel). nodexl.com+1 Datawrapper Academy — довідник зі створення карт/візуалізацій. academy.datawrapper.de+1
7	Мемі, гумор і цифрова психологічна стійкість у війні Історія політичного карикатура- і мем-жargonу війни XX століття. Мем-культура в соцмережах як форма мобілізації і пам'яті. Українські й міжнародні кейси.	2	Shifman L. <i>Memes in Digital Culture</i> (MIT Press, 2014). ResearchGate Milner R. <i>The World Made Meme</i> (MIT Press, 2016). Архів Інтернету Olzacka E. “Ukrainian Wartime Posters as a Tool of Participatory Propaganda...” <i>Czech Journal of International Relations</i> 59/2 (2024). (повний текст PDF) ciir.iir.cz <i>Cross-platform information spread during the January 6th riot. Social Network Analysis and Mining</i> (Springer, 2022). (для методичних підходів до міжплатформенного поширення) SpringerLink Stanford Cyber Policy Center: “Tactics of Disinformation” (серія матеріалів про тактики і вплив) Stanford CIS
8	Етика, травма і цифровий архів війни Історія роботи з фотографією війни (Перша і Друга світові війни) і сучасні цифрові свідчення. Як соцмережі й архіви	2	Hoskins A. (ed.) <i>Digital Memory Studies</i> (Routledge, 2018). Amazon PLoS ONE: “Media Exposure to Armed Conflict: Dispositional Optimism and Self-Mastery.”. MDPI Bellingcat: <i>Editorial Standards &</i>

№	Назва семінару / ключові питання	Кількість годин	Основна література
	зробили доступними масові травми війни. Етичні, правові, пам'ятні аспекти цифрової війни.		<i>Practices</i> (PDF, 2022) + добірка матеріалів з етики OSINT. bellingcat+1 Sontag S. <i>Regarding the Pain of Others</i> (опис/фрагменти; академічні копії для довідки). books.google.com+1 Hariman R., Lucaites J.L. <i>No Caption Needed: Iconic Photographs, Public Culture, and Liberal Democracy</i> (Univ. of Chicago Press). University of Chicago Press
Модульний контроль 2 (аналітичний кейс)	—	2	—
Підсумковий контроль (іспит)	—	4	—

Самостійна робота здійснюється у вигляді опрацювання лекційного матеріалу, додаткової літератури задля кращого засвоєння ідей, положень, концептів та фактажу навчального курсу та підготовки дослідницької роботи за проблематикою, погодженою з викладачем

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспіранта за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Вид роботи	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за курс
<i>Лекції</i>	1	Аспірант відвідує лекційне заняття, якісне веде конспект лекції	За лекції – 16
	0	Аспірант не відвідує лекцію	
<i>Практичне заняття (семінари)</i>	3	Аспірант ставить змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження, бере участь у дискусії	За практичні заняття (семінари) – 24
	1-2	Аспірант ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень та/або не бере участі в дискусії	
	0	Пасивна участь у практичному занятті	
<i>Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)</i>	20	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є логічним. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог.	За самостійну роботу – 20
	15-19	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є в цілому логічним. Але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог, але є невеликі хиби в оформленні.	
	9-14	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє непогане знання матеріалу, але є значна кількість	

		недоліків різного характеру, структурні порушення, нелогічність у викладі матеріалу, нехтування приписами оформлення роботи.	
	1-8	Роботу подано невчасно; автор не засвоїв необхідний матеріал, не розуміє досліджуваного явища.	
	0	Робота взагалі не підготовлена аспірантом	
Контрольні (модульні роботи)	5	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, продемонстрував глибоке знання матеріалу	За контрольні роботи – 10
	3-4	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки.	
	1-2	Аспірант відповів не на всі питання контрольної роботи, не засвоїв необхідний матеріал.	
	0	Аспірант не відповів на жодне питання контрольної роботи чи не з'явився на контрольну роботу	
Іспит	30	Аспірант демонструє глибокі знання, дає вичерпну відповідь на екзаменаційні та додаткові питання, впевнено аргументує свою позицію.	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Модулі	I	II
Лекції	0-9	0-7
Семінари	0-15	0-9
Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)		0-20
Контрольні (модульні роботи)	0-5	0-5
Робота за модулями	0-29	0-41
Підсумковий контроль (іспит)	0-30	
Всього за курс	0-100	

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

Рейтинговий показник	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
64-74	D (задовільно)	задовільно	
60-63	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1-34	F (неприйнятно)	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до іспиту) становить 35 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 35 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти курс навчання із зазначеної дисципліни. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії аспірант може обрати повторне вивчення дисципліни.

ФОРМА ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань з метою перевірки рівня засвоєння слухачами певних тем навчальної програми відбувається під час проведення семінарських занять. Формами поточного контролю з дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни у світлі сучасної соціогуманітаристики» є опитування, аналіз пропонованих для ознайомлення наукових статей і монографій, дискусії щодо викладених у них проблем. Поточний контроль передбачає оцінювання відповідно до критеріїв, викладених у «Порядку і критеріях оцінювання».

Підсумковий контроль передбачає дві контрольні (модульні) роботи та залік. Контрольні роботи відбуваються у письмовому форматі, а залік у форматі усної співбесіди в очному режимі чи режимі відеоконференції. На контрольну роботу виносяться питання, що обговорювалися під час семінарських занять. На іспит виносяться питання із запропонованого нижче переліку. За потреби ставляться додаткові/уточнюючі питання з обсягу навчального курсу.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

МОДУЛЬ 1. Теорія та методологія дослідження соціальних мереж у війнах XXI століття

1. Поняття «інформаційна війна» та її еволюція від Холодної війни до цифрової доби.
2. Соціальні медіа як новий простір воєнної комунікації: трансформація каналів і аудиторії.
3. Активні заходи радянського типу та цифрові інформаційні операції: історична наступність.
4. Концепція інформаційного фронту: структура, інструменти, цілі.
5. Алгоритмічне посередництво та “чорні скриньки” платформ: як формуються стрічки новин і сприйняття реальності.
6. Механізми модерації, цензури й тіньового блокування (shadow banning) у період війни.
7. Моделі інформаційного контролю: від радянських ЗМІ до Telegram-каналів і TikTok.
8. Роль платформних алгоритмів у підриві довіри до медіа та формуванні когнітивних «бульбашок».
9. Громадянська журналістика і феномен відкритої розвідки (OSINT): поняття, історія, інструменти.
10. Етичні виклики документування воєнних подій у соціальних мережах.
11. Розвиток OSINT-спільнот: приклади Bellingcat, Forensic Architecture, DFRLab.
12. Соціальні медіа як архів війни: документування, пам’ять, свідчення.
13. Дослідження цифрової пам’яті: від традиційної історіографії до digital memory studies.
14. Медіа та війна як простір формування колективної пам’яті.
15. Український досвід інформаційної війни 2014–2025 рр.

16. Дегуманізація образу українців у російському пропагандистському дискурсі
17. Постправа і когнітивні війни: роль емоцій, віри та наративів у сприйнятті фактів.
18. Міждисциплінарні підходи до аналізу інформаційних конфліктів: історія, соціологія, психологія, медіазнавство.
19. Еволюція поняття «інформаційна безпека» та її гуманітарний вимір у воєнний і післявоєнний період.

МОДУЛЬ 2. Практики аналізу, верифікації та картографування цифрових наративів

1. Поняття «платформи війни»: Telegram, TikTok, X/Twitter як інструменти комунікації, пропаганди й координації.
2. Особливості Telegram як інфраструктури цифрової війни: канали, анонімність, алгоритми поширення.
3. Феномен TikTok-війни: візуальні емоції, вірусність, культура коротких форм.
4. Інформаційні операції на кількох платформах (cross-platform campaigns): структура й приклади.
5. Методи картографування цифрових мереж: поняття візуального мережевого аналізу.
6. Інструменти Gephi, NodeXL, Datawrappер у дослідженні інформаційних потоків.
7. Візуалізація даних у дослідженні дезінформації: карти, графи, інфографіка.
8. Цифрові карти інформаційних операцій: аналітичні й педагогічні застосування.
9. Меми як форма політичної комунікації у війнах XXI століття.
10. Поняття «меметичної війни» та її роль у мобілізації суспільної думки.
11. Гумор і сатира як зброя психологічної стійкості: українські кейси 2022–2025 рр.
12. Функції мемів у формуванні ідентичності спільнот та емоційного зв'язку під час війни.
13. Взаємодія між традиційною пропагандою і користувацьким контентом (participatory propaganda).
14. Цифровий архів війни: поняття, форми, приклади.
15. Проблеми етики, авторського права й приватності у збереженні цифрових свідчень.
16. Травма, пам'ять і документ у цифровому просторі: візуальна репрезентація страждання.
17. Етика зображення війни: межі допустимого у фотографії, відео, мемах.
18. Роль соціальних медіа у формуванні «цифрового архіву болю».
19. Інформаційна політика України у період післявоєнного відновлення
20. Майбутнє інформаційних війн: штучний інтелект, deepfake, автоматизовані наративи.

Відкриті аналітичні завдання

- Проаналізуйте конкретний кейс інформаційної кампанії у соціальних мережах, визначивши її структуру, мету й інструменти.

- Порівняйте методи радянських «активних заходів» і сучасних цифрових інформаційних операцій.
- Поясніть, як громадянська журналістика (OSINT) вплинула на сприйняття війни в Україні.
- Проаналізуйте роль Telegram або TikTok у формуванні наративів війни 2022–2025 рр.
- Розкрийте етичні дилеми дослідника у роботі з цифровими свідченнями війни (зображеннями травми, полонених, втрат).
- Створіть коротку аналітичну схему (network map) для візуалізації інформаційних потоків у межах обраної теми.
- Охарактеризуйте вплив мемів і гумору на стратегії психологічної стійкості українського суспільства під час війни.
- Поясніть поняття «платформа як актор війни» та наведіть приклади з реальних кейсів.
- Визначте основні риси дегуманізації противника у цифровому дискурсі та способи її нейтралізації.
- Окресліть майбутні виклики для інформаційної безпеки у добу штучного інтелекту.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Слухач зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися. У разі дистанційних занять – завчасно перевіряти готовність технічних засобів, пристроїв та програмних продуктів до занять. У разі відсутності: через хворобу – аспірант зобов'язаний надати відповідний документ гаранту освітньо-наукової програми, через поважні особисті чи родинні обставини – пояснювальну записку на ім'я гаранта освітньо-наукової програми.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робіт має відповідати вимогамт«Положення про дотримання академічної доброчесності науковимитпрацівниками та здобувачами вищої освіти в Інституті історії України НАН України» <http://history.org.ua/uk/post/50146> (наказ № 2/1-од від 2.01.2024 року).